

תפארת ראדזין

יוצא לאור על ידי מרכז מוסדות חסידי ראדזין
בנשיאות כ"ק מרן אדמו"ר שליט"א

ב"ה גיליון פרשת וילך (ועשרת ימי תשובה) תשפ"ג

לקט אמרים לפרשת וילך [2]; ענייני תשובה [6]; ברכת השנים מאת הגה"צ רבי דוד כהנא שפירא
אבד"ק פיורדא [8]; ברכת השנים מאת הגאון החסיד רבי אברהם בנימין זילבערבערג אבד"ק
פיטסבורג [9]; פניני מנהג מרבתינו הקדושים ז"ע בעשרת ימי תשובה [10]; מעשה רב [14]

דברי תורה מאת כ"ק אדמו"ר שליט"א

וַיִּקְרָא מֹשֶׁה לַיהוָשֻׁעַ וַיֹּאמֶר אֵלָיו לְעֵינַי כָּל-יִשְׂרָאֵל חֹזֵק וְאַמֵּץ
כִּי אַתָּה תָּבוֹא אֶת-הָעָם הַזֶּה.. לֹא תִירָא וְלֹא תַחַת [לא, ז-ח]

על שום מה היה משה קורא ליהושע "לְעֵינַי כָּל-יִשְׂרָאֵל" דווקא, וכי לא יכול
היה לומר לו 'חֹזֵק וְאַמֵּץ' בינו לבין עצמו? וכן למה כפל 'לֹא תִירָא וְלֹא תַחַת'?

לולא דמסתפינא, ניתן לפרש דברי הפסוק באופן שכזה:

משה רבנו מביט היה ביהושע ורואה מידת ענוותנותו שהתבלט בה למן ימי
"וּמִשְׁרְתּוֹ יְהוֹשֻׁעַ בֶּן-נֹון נָעַר לֹא יָמִישׁ מִתּוֹךְ הָאֹהֶל"¹ שהיא טבועה בדמו,
וחשש משה שמא לא יהא חזק ואמיץ כמידת הצורך להנהיג את ישראל בבחינת
'טול מקל והכה על קודקודם'²! וההנהגה תהיה מהוססת בידו.

אי לכך, היה משה אומר ליהושע: למרות מידת ענוותנותך הטבעית, אותה
החזק בגנזי ליבך, אכן כלפי חוץ 'לְעֵינַי כָּל-יִשְׂרָאֵל' עליך להפגין 'חוזק ותקיפות'
משום שכוח ההנהגה מסורה בידך כעת מהבורא יתברך, הלכך עליך להראות
תקיפות בהנהגתך, אף כי בלבך פנימה תוסיף להיות עניו וכנוע.

זהו שאומר משה רבנו ליהושע תלמידו, ערב חילופי המשמרות ביניהם: "וַיִּקְרָא
מֹשֶׁה לַיהוָשֻׁעַ וַיֹּאמֶר אֵלָיו לְעֵינַי כָּל יִשְׂרָאֵל - חֹזֵק וְאַמֵּץ! כלומר: אף כי

¹ שמות לג, יא.

² רש"י בפסוק ז: "כי אתה תביא [את העם הזה]. על כורחם, הכול תלוי בך, טול מקל והך על קודקודן" [ע"כ].

בליבך פנימה תהיה שבור לרסיסים, אין זאת אלא כלפי עצמך, אך כלפי ישראל ולעיניהם 'חֶזֶק וְאַמֶּץ'! מבלי שמץ של ענווה או היסוס, שכן זהו עתה תפקידך.

ובהמשך מתייחס משה אל יראת יהושע בליבו פנימה באמרו "לֹא תִירָא וְלֹא תַחַת" – היינו בתוכיות לבבך לא תשכון יראה מפני התפקיד שמוטל עליך.

יש להוסיף, ש'טעמי המקרא' מסייעים לפירוש זה, שכן 'וַיֹּאמֶר אֱלֹהִים מוֹפִיעַ בְּטַעַם נִפְרָד שֶׁל 'קִדְמָא וְאִזְלָא', ואילו 'לְעֵינַי כָּל יִשְׂרָאֵל חֶזֶק וְאַמֶּץ' מופיע בְּטַעַם מִחוּבֵר שֶׁל 'מוֹנַח-זֶרְקָא מוֹנַח-סְגוּלָא'! דבר שמעיד לכאורה על חיבור בין התיבות שמשמען רצוף והמשכי 'לְעֵינַי כָּל-יִשְׂרָאֵל חֶזֶק וְאַמֶּץ'! כנ"ל.

~~~~~

לקט אמרים

מספרי מרנן רבותינו הקדושים זי"ע מאיזביצא ראדזין

וַיֵּלֶךְ מֹשֶׁה... וַיֹּאמֶר אֲלֵיהֶם, בֵּן-מֵאָה וְעֶשְׂרִים שָׁנָה אָנֹכִי הַיּוֹם, לֹא-אוּכַל עוֹד לְצֵאת וּלְבוֹא (דברים לא, ב)

'לא-אוכל עוד לצאת ולבוא'. בדברי תורה, מלמד שנסתמו ממנו מסורות ומעיינות החכמה.

(רש"י)

מה הפירוש "לצאת ולבוא" בדברי תורה?

מבאר מרן הקדוש בעל "מי השלוח":

נשמה של כל אדם מגיעה ויורדת לעולם הזה על מנת לקנות "דברי תורה", פירוש: לרכוש דברי תורה חדשים, להוסיף שלימות במעלות התורה, לעלות במדרגות התורה והיראה ובכך להתקרב אל השם יתברך.

יכולת "קניית" דברי תורה, מגיעה לאדם מכוח "הבחירה" שחנן הבורא את נפש האדם. מפאת כוח "בחירה" זה, ביכולת האדם לבחור ב"טוב" ולמאוס ברע, ובכך לרכוש נכסי צאן ברזל של תורה ויראת שמים כמאמר התורה "רְאֵה נְתַתִּי לְפָנֶיךָ הַיּוֹם אֶת-הַחַיִּים וְאֶת-הַטּוֹב.. וּבְחִרְתָּ בַחַיִּים"³

³ דברים ל, טו, יט.

אולם "אליה" זו "קוץ" הכרחי מצוי בה: שכן, כשם שיכול אדם מתוך 'בחירה' לרכוש קנייני תורה חדשים ולהיות מוסיף והולך בהתמדה, במידה זו פתוחה עבורו הדרך גם אל ההיפך: לירידה מנכסיו הרוחניים חלילה, ולאיבוד מה שרכש לעצמו בדי עמל ויגיעה. שכן כך טבעו של "כוח הבחירה" שבאדם: מצד אחד הוא יכול לעלות ולהתעלות מכוחו בלי הפסק, ומאידך באם לא ייזהר בנפשו כמידת הצורך וינהה אחר עצת יצרו, מסוגל הינו להפסיד ולאבד אף מן היקר והטוב שכבר סיגל בנפשו.

יש בכך מן הדמיון ל"מעשה סוחר", אשר בהשקעת כספו בעסקה מסחרית קיימת מידה של 'סיכוי וסיכון' באופן שווה: מצד אחד, גלום במהלך ההשקעה סיכוי להרוויח ולהגדיל את הונו – ואילו מאידך גיסא קיים כמובן סיכון בזאת שמא יאבד אף מן ממונו הקיים.

יוצא אפוא, כי בכל מצב שבין השניים, הן במצב "בחירה" והן במצב "חוסר בחירה" – נעוצים 'יתרון' ו'חיסרון' כאחד: במצב "בחירה" אפשר אמנם להרוויח, אולם בה בעת ניתן גם להפסיד; ואלו במצב "חוסר בחירה" אצל אדם, אמנם אינו עשוי להפסיד דבר מן נכסיו הרוחניים, אכן מצד השני חסרה לו אפשרות לקנות ולהוסיף רווחים לנפשו, מעבר למה שכבר קיים אצלו.

מכל מקום הקב"ה הטוב רואה הינו כי טוב לאדם כי יימצא במצב של "בחירה", שכן רק במצב זה עשוי האדם להוסיף ריווח לעצמו ולסגל הון של 'תורה ויראת שמים', כאשר בסך כללי 'הסיכוי' עדיף לו לאדם, על פני הסיכון הכרוך בכך. אי לכן, משלח הקב"ה לנשמת האדם שתירד לעולם הזה, מקום של הסתר ובחירה, בכדי שתסגל לעצמה מצוות ומעשים טובים, לטוב לה כל הימים.

*

לאור זאת מסביר רבנו הקדוש "מי השלוח":

משה רבנו עליו השלום, מכיוון שנעשה בן מאה ועשרים שנה "נסתמו ממנו מעיינות החכמה" – לאמור: שוב בלתי מסוגל היה להוסיף חכמה על חכמתו. מדוע?? לפי שבאותו הפרק הגיע משה רבנו אל תכלית פסגת שלימות נשמתו, אי-לכך שוב לא נזקק ל"כוח הבחירה" שבידו⁴, וממילא נמנעה הימנו השגת החכמה.

⁴ יש להעיר, כי למרות שיטת 'משך חכמה' הידועה שבראש ספר שמות, הכותב שמשה רבנו בהיותו נביא התורה שעליו נאמר 'וגם בך יאמינו לעולם' (שמות ט, יט) נשללה הימנו כוח הבחירה (ע"ש) - אין בכך סתירה להיות מצוי ביד משה רבנו כוח בחירה מוגבל בפרטים גבוהים שאינם קשורים לעיקרי התורה, וראה שהרי נכשל בחטא 'מי מריבה', וכן בסירובו מלכתחילה ללכת בשליחות הבורא יתברך כדי להוציא את בני ישראל ממצרים.

בכך שנשללה הימנו "כוח הבחירה", התחדשו במשה רבנו שני מצבים דלהלן:
ראשית, בניגוד לעבר, שוב לא נשקף לו סיכון כי יאבד ממעלת נשמתו הרוממה שהעפיל והשיג אותה בימי שנות חייו. **מאידך**, שוב לא היה בכוחו של משה להוסיף ולהתרומם כלפי מעלה בדברי תורה, אף כמלוא הנימה. בשעה זו, נעשה משה אפוא מעין "מלאך" מרומים, שעל קדושתו אין להוסיף והימנה בלתי ניתן לגרוע.

זהו שאומר להם משה רבנו לישראל:

"בְּן־מֵאָה וְעֶשְׂרִים... לֹא־אוֹכֵל עוֹד לְצֵאת וּלְבוֹא". היינו: מכיוון שהגעתי הלום וניטלה כוח הבחירה ממני – שוב אין ביכולתי "לצאת" מגדר קדושתי כפי מצבי היום, אכן דא עקא, בה במידה גם לא אוכל "לבוא", היינו להכניס עצמי למקומות נוספים של 'עבודה' ובכך להוסיף ללמוד וללמד אתכם דברים חדשים. וזהו "נסתמו ממני מעיינות החכמה!"

(מי השלוח)

*

מצוות כתיבת ספר תורה

וְעַתָּה כְּתֹבוּ לָכֶם אֶת־הַשִּׁירָה הַזֹּאת וְלַמִּדָּה אֶת־בְּנֵי־יִשְׂרָאֵל...
 (לא, יט)

מצווה זו המופיעה בפסוק שלפנינו – הינה מצוות "כתיבת ספר תורה".

ויש להתבונן:

מה טיבה של מצוות 'כתיבת ספר תורה' זו – המשמשת לכאורה רק בתור "מכשיר מצווה" ביחס למצווה העיקרית שהינה "וְלַמִּדָּה אֶת־בְּנֵי־יִשְׂרָאֵל"?

כמו כן: מדוע מצוות "כתיבת ספר תורה" – מופיעה כמצווה אחרונה שבתורה?

מאיר רבנו הקדוש בעל "אורחות חיים":

חז"ל הקדושים קבעו⁵ כי "רצה הקב"ה לזכות את ישראל, לפיכך הרבה להם תורה ומצוות". ויש להבין מהו גדר "תורה" ומהו גדר "מצוות" – ומה מידת הקשר ביניהן??

⁵ בסוף מסכת אבות.

אלא – מאיר רבנו – "תורה" הינו "אור הרוחני" שמאיר בליבותיהם של בני ישראל, למען יוכלו להשכיל במציאות אלוהותו יתברך כפי כוח נשמתם, ולהשיג שכל הרוחני שבכל מצווה ממצוות התורה. באמצעות "תורה" זו, מזדכך לבו של אדם ומתרוממת השגתו, ומוחו ושכלו נעשים כמעייין הנובע להבין במושכלות ולהבחין ברוממות הבריאה בבחינת "שְׂאוֹ-מְרוֹם עֵינֵיכֶם".⁶

ואלו "מצוות" הינן פעולות מעשיות של המצווה, שנדרשות על מנת להשריש ולהטביע חותם של תורה 'בגוף האדם'. שכן כך טבע הקב"ה בבריאה, כי גופו ואבריו של אדם נעשים מושפעים רק מכוח פעולות 'מצוות המעשיות' – אותן מצוות יקרות שבהן ציוונו הבורא יתברך למען ייטב לנו בעשותנו הטוב והישר בעיני ה'. באמצעות תרי"ג מצוות, שמכוונות כידוע כנגד רמ"ח אברים ושס"ה גידים שבאדם – מתקדש ומיטהר גופו של אדם על כל אבריו וגידיו, עד שתשוקותיו ונטיותיו נכפפות לרוח התורה ושוב אינן מתאוות ונכספות לדברים שבחומריות, מעבר להכרח הנדרש. הן עומדות הכן לקיום רצונו של מקום, בשמירת התורה וקיום המצוות.

*

זו אפוא מהותה של מצווה שלפנינו – מצוות 'כתיבת ספר תורה':

משמעות המצווה היא, לבל נסתפק בלימוד "דברי תורה" להאיר בהם עיניו ולבו של אדם, שכן בכך לבד אין די בשביל "הגוף" החומרי שאינו מתרגש יתר על המידה ממושכלות רוחניות לבדן, ולו שאיפות חומריות משל עצמו המושכות את לב האדם לכיוונים אחרים. אלא שומה עלינו להטביע חותם של דברי תורה ב"גוף" החומרי – בכך שנעלה אלה דברי התורה על הכתב, ונחרטם עלי גיליונות הקלף שמסמלות "גופו" של אדם וחומריותו.

לאמור:

'צורות האותיות' של התורה, בל תהיינה באדם בגדר "אותיות פורחות באוויר" גרידא – אלא 'חיים וחיות' תהא נסוכה בהן! על האותיות להיכתב ב"אש שחורה על גבי אש לבנה" ולהימסך בתמצית דמו של האדם, בדמות פעולות של "קיום" מצוות ומעשים טובים עד שייעשה אדם מורגל ולמוד בהן בבחינת "נְטִיתִי לְפִי לַעֲשׂוֹת חֻקֶיךָ"⁷ ובבחינת "פְּתַבְּם עַל-לִוַח לְפָנֶיךָ"⁸ – כל זאת על מנת שגופו של אדם יהפוך באמצעות מעשי המצוות להיות כמין "ספר תורה חי".

⁶ ישעיה מ, כו.

⁷ תהלים קיט, קיב.

⁸ משלי ז, ג.

לזאת מקומה של מצוות "כתיבת ספר תורה" נקבע בסיום 'תורה שבכתב' – מכיוון שפעולת כתיבת אותיות ספר התורה יש בה כמין הטבעת "גושפנקא" בגוף האדם שהינו בבחינת "קלף של ספר תורה" – של מעשי התורה והמצווה. ("סוד ישרים", פרשת וילך; וראו גם 'תפארת יוסף' לש"ש)

ענייני תשובה

אַמ־תָּשׁוּב יִשְׂרָאֵל נְאֻמ־ה', אֵלַי תָּשׁוּב (ירמיה ד, א)

מה כוונת הכתוב באמרו "אַמ־תָּשׁוּב יִשְׂרָאֵל.. אֵלַי תָּשׁוּב"?

מפרש מרן בעל "מי השלוח":

מצוי הדבר כשאדם חוטא חלילה, ודעתו נופלת בקרבו בהרגישו נחות כלפי חברו, שאף כי אינו יודע ממעשהו, מכל מקום חש שנעשה בכך שפל לעומת רעו הטוב ממנו. אולם 'תשובה' זו נחותה היא בדרגה, היות ו'תשובה' פירושה לשוב אל ה' שרחק הימנו, וזו אינה תשובה המיוחלת בשובו מפני 'חברו' כביכול.

איזוהי 'תשובה' אמיתית, שעליה מפורש 'וְשָׁבַת עֲדֵיה' אֶלְהֵיךָ"? זו תשובה שאדם מתבייש בה מפני השם יתברך, שציווהו שלא יחטא והנה עבר על דבריו וחטא! יתירה מזו: כל תרי"ג מצוות שבתורה מכונות הן ב'זוהר' בשם 'תרי"ג עצות'¹⁰, היינו שמלבד עצם חיובן הינן מהוות עצות לאדם, כיצד יוציא נפשו מן התאוות הרעות המושרשות בליבו. שכן 'עולם הזה' מקום טומאה הינו, ובאמצעות 'עצות' הללו שמלוּבשות בתרי"ג המצוות, אדם ניצול מהן ומתעלה.

לדוגמה: על ידי מצוות 'ציצית' אדם מתרחק מן התאוה כמאמר 'וְרָאִיתֶם אֶת־וְזָכַרְתֶּם.. וְלֹא תִתְּרוּ'¹¹. באמצעות מצוות 'תפילין' האדם נקשר אל הקדושה וניטעת בליבו איתנות ותקיפות בקיום עול מלכות שמים, וכן הלאה.

וזוהו שיאמר הנביא: "אַמ־תָּשׁוּב יִשְׂרָאֵל, נְאֻמ־ה'" כאשר ברצונך לשוב בתשובה אמיתית לפני ריבון העולמים – אזי "אלי תשוב"! היינו עשה כן למען בוראך, בכדי להתקרב אליו בחזרה ולשוב להיות קשור עמו בקשר בל ינתק! ואל תעשה כן למען הבריות כביכול.

[מי השלוח, פרשת וילך]

⁹ דברים ל, ב.

¹⁰ זוהר הקדוש ח"ב, דף פב ע"ב; ועוד.

¹¹ במדבר טו, לט.

בעצם – שואל מרן אדמו"ר בעל "אורחות חיים" – הכיצד פועלת 'תשובה' להעביר חטא האדם, והרי 'חטא' הינו נפעל במעשה, ואלו 'תשובה' נפעלת בדיבור ובמחשבה, והרי כלל קיים בתורה כי 'אינן דיבור מבטל מעשה'¹²?

אלא – מסביר מרן בעומק עניין 'תשובה':

בעצם, עיקר חטאו של אדם במעשהו מתבטא הינו במישור תפיסת אדם והשגת שכלו, שהרי אי אפשר באמת לאדם שיפעל דבר מה בניגוד לרצונו יתברך, ואם בכל זאת נפעל הדבר בהכרח שהיה בכך עומק מסוים מצד רצונו יתברך. כדרך שאנו מוצאים במעשה יהודה ותמר, שלאחר שהתברר חלקו של יהודה במעשה היה יהודה מתוודה ואומר 'צָדֵקָה מְמֹנִי'¹³, ודרשו חז"ל שיצאה בת קול ואמרה 'ממני יצאו הדברים כבושים'¹⁴! (=לפי שהוצרך לצאת משם שורש מלכות בית דוד)

אלא שחטא האדם הינו נמדד כפי כוונתו במעשיו, ולא כפי מחשבת עליון, ומכיוון שאדם כפי השגת מחשבתו חטא ופעל בניגוד לידיעתו ברצון ה', הלכך נחשב לו הדבר לאדם כחטא ופגם, כאלו פעל במעשיו כנגד רצונו יתברך.

מכיוון שכך, הרי בעת חזרת אדם מעונו שהעווה במזיד או בשוגג, כשהוא מתחרט על כוונתו ומגמתו מעומק הלב, עונו עובר בזאת לגמרי, ומה שנשאר מצד המעשה חוזר בהכרח אל המישור העליון של עומק רצונו יתברך. ולמרות שהדבר סוף כל סוף נפעל בידי אדם שלא כדין, מכל מקום הן בידוע מדברי חז"ל כי הרבה שלוחים יש למקום כמאמר 'מגלגלים זכות.. וחוב בידי חייב'¹⁵ ובכל הקב"ה עושה שליחותו¹⁶ – הלכך מתכפר בזאת מעשה החטא לחוטא השב.

זהו שאומר הנביא "אִם-תָּשׁוּב יִשְׂרָאֵל... אֵלֵי תָשׁוּב", היינו שבאמצעות מעשה התשובה מתברר למפרע כי אותו מעשה שנפעל בידי כביכול, שב אליו יתברך, ואלו חלק האדם שפעל שלא כהוגן נמחה לגמרי ואינו מתייחס אליו עוד כעוון.

[סוד ישרים' תניינא, עמ' תפד; וראו

בית יעקב הכולל, לשבת שובה]

¹² קידושין נט, א.

¹³ בראשית לח, כו.

¹⁴ ראו רש"י, שם, על פי: סוטה י, ב.

¹⁵ פרקי דרבי אליעזר, פרק מט; מסכת שמחות; מכילתא דרבי שמעון בר יוחאי, ועוד רבות.

¹⁶ זוהר הקדוש פרשת וארא, כח ע"א. מדרש ויקרא רבה, פרשת אחרי מות. פרקי דרבי אליעזר, שם.

ב ר כ ת ה ש נ י ם

מאת הגה"צ המפורסם חו"פ מוהר"ר דוד כהנא-שפירא זצ"ל

אבד"ק פיורד ואחרון רבני קהילת וורשה המעטירה¹⁷

אל כ"ק מרן אדמו"ר מוהר"ר אברהם ישכר זצוק"ל

ב"ה יום ד' ה' דעשי"ת תשכ"ג פיורד יע"א

יגמור ד' הטוב החתימה לטובה לכבוד אהובי
ש"ב היקר ומאד נעלה הרה"ג חכם ונבון חסידא
ופרישא וכו' וכו' כש"ת מוהר"ר אברהם ישכר
שליט"א אדמו"ר מראדזין חב"ק ברוקלין

אחרי הברכה

יקרת מכתבכם מיום ד' דסליחות קבלנו, ואנו משיבים בברכה מרובה שייגמור ד'
הטוב לכם ולכל משפחתכם היקרים שיחיו החתימה לטובה, בבריאות ישועות
והצלחות בכל עניינים, ותתחדש לכם ולנו ולכל ישראל השנה בשפע רב אושר
ועושר וכבוד ואריכות ימים ושנים [כי גם האדם נעשה באותן הימים ברי' חדשה,
עי' ירושלמי ר"ה פ"ד ה"ח, בכל הקורבנות כתיב 'והקרבתם' וכאן (בר"ה) כתוב
'ועשיתם' [אמר להן הקב"ה, מכיוון שנכנסתם לדין לפני בר"ה ויצאתם בשלום]
מעלה אני עליכם כאילו נבראתם ברי' חדשה']

ותרוו נחת רבה מצאצאיכם היקרים שיחיו. ונזכה במהרה בימינו לגאולה וישועה
שלימה עם ביאת משיח צדקנו בב"א.

ש"ב אוהבכם עוז הדורש שלומכם ושלום תורתכם הרמה כל הימים
בלב ונפש חפצה והמברככם ואת כל הנלווים לכם בכל מילי דמיטב
ובברכת כהנים

(-) דוד כהנא

¹⁷ הג"ר דוד כהנא-שפירא זצ"ל נולד בשנת תרס"ג לאביו הג"ר מרדכי צבי כהנא-שפירא אבד"ק בזשעסקא, שכיח אחר כך כאחד מרבני קראקא המעטירה. מנעוריו הצטיין בהתמדתו בתורה, עד שעלה ונתעלה מעל כל בני גילו. בהגיעו לפרקו נלקח לחתן על ידי הגאון רבי חיים יהושע גוטשכטר זצ"ל מגדולי רבני וורשה המעטירה, גם שם הצטיין בהתמדתו ובמידותיו המפליאות ובכל המידות שמנו חכמים, עד שלא ארכו הימים והוא נבחר לשמש כדיין וחבר בוועד הרבנים שהיווה הגוף הרבני החשוב שבגדול הקהילות בפולין, בתפקידו זה שימש עד לשואה. עם פרוץ ימי עברה וזעם הצטנע בפינתו ולמד בהתמדה רבה, בהגיע הקהילה לפרשת דרכים הוצעה לפני ועד הרבנים הצלה דרך הכמורה הפולנית, התקיימה אספת רבנים בנידון, אך הצעיר שבחבורה רבי דוד לאחר שתיקה ארוכה הביע דעתו כנגד ההצעה להציל עצמם בעת סכנה לאחיו היהודים. לבסוף כולם נספו על קידוש ה' ורק הוא ניצול. בשואה איבד כל משפחתו, לאחר המלחמה העמיד תלמידים רבים וכיהן ברבנות פיורדא, נפטר י"ז תשרי תשל"א.

ב ר כ ת ה ש נ י מ

מאת הגאון החסיד המפורסם רבי אברהם בנימין זילבערבערג זצ"ל¹⁸

אבד"ק פיטסבורג, פא.

אל כ"ק מרן אדמו"ר מוהרא"י זצוק"ל¹⁹

ב"ה, כבוד ידידי היקר הרה"צ המפורסם בוצינא ופרישא
וכו' וכו' כש"ת מוהר"ר אברהם ישכר ענגלארד שליט"א
אדמו"ר מראדזין עם כל ב"ב הברוכים היקרים שיחיו

קבלתי מכתבו הנעים עם ברכהא סגי מחרת יום הכפורים ונכתב קודם יוה"כ.
ובאמת אין איחור לברכתא של אהוב נאמן אהבה אמיתית שאינה תלויה בדבר.
וגם מסרתי הברכות כפי מכתבו לבני שיחי'. ולחזור מה שכבר נגמר משמים כהני
צדיקים גם ביום ראשון של ר"ה בוודאי אין מהראוי.

ומרוב הטרדה אשר משמים כנאמר שגם העוונות אין חושבין, בוודאי נקבל כפי
קצירת אמרים מחמת טרדה מרובה. ואו"ש וברכתא סגי שיחול על כל משפחתו
היקרים.

אלה דברי הנאמן באהבתו

הרב אברהם בנימין זילבערבערג

דרישות שלום מכל יוצאי חלצי הברוכים היקרים שי'

¹⁸ הג"ר אברהם בנימין זילבערבערג נולד בעיר וויערשוב שבפולין בשנת תרמ"ב לאביו הרה"ג רבי מיכאל משה יהודה זילבערבערג שהיה ממשפחה רבנית, בנו של הגה"צ רבי חיים יעקב נפתלי זצ"ל מוורשה בעל מחבר 'דרכי חיים' ומוציא לאור ומדפיס ספרי הגאון האדיר רבי לייביש חריף מהרא"ל צינץ, ונין ונכד להגאון מקוטנא בעל מחבר ספר שו"ת "זית רענן". מנעוריו הצטיין בהתמדתו ובידיעותיו, ונלקח לחתן אצל הג"ר אפרים שרגא סג"ל לעווינטאל אבד"ק איניאווע. נסמך להוראה על ידי הגאון הרבי מאוסטרובצה והגאון בעל כלי חמדה ומהגאון רש"מ מויערשוב. בימי נעוריו שימש כאב"ד קהילת 'טעלישקאו' שם דרך כוכבו הרבני, כשהוציא לאור את ספרו הראשון 'ש"ת מהרא"ב'. בשנת תרצ"ח התקבל כרב בעיר פיטסבורג באמריקה, לשם עקר ועל ידי כך ניצלה משפחתו. נודע כאחד מזקני הרבנים החסידיים בארה"ב, והסתופף תחת דגל אדמו"רי גור. מקורב מאוד אצל האדמו"ר מגור ה"בית ישראל". השתתף בכנסייה גדולה של אגודת ישראל בארץ ישראל, כחבר מועצת גדולי התורה באמריקה. הרב מפיטסבורג חיבר חיבורים רבים בהלכה, והעמיד משפחות לתפארת. נפטר ביום הכפורים תשכ"ג, לפני ששים שנה בדיוק.

¹⁹ הרב מפיטסבורג היה בידידות נאמנה עם כ"ק מרן זצוק"ל בשנות שהותו בארה"ב. התודה והברכה להגה"ח רבי שמואל משה יהודה זילבערבערג שליט"א מבני ברק, בעל מחבר "אמרי שמואל" ועוד ספרים, נכדו חביבו של הרב מפיטסבורג, שהביא לידיעתנו מכתב זה ואף העניק לנו המכתב מגנזי אוצרו. תשוח"ח לו ויתברך בכל טוב.

פניני מנהג מרבתינו הקדושים זי"ע

ב"עשרת ימי תשובה"

ת ש ל י ד :

כ"ק מרן אדמו"ר מוהרא"י זצלה"ה, עורך היה סדר "תשליך" ביום שבו נאמרים "סליחות" של זי"ג מידות" (=יום קודם לערב יום הקדוש – או ביום הקריאה הקודמת לו).

[כפי הנזכר בגיליון פרשת "נצבים", הרי למרות שבראדזין בפולין לא הרבו באמירת "סליחות" של עשרת ימי תשובה מידי יום ביומו, אולם ביום "שלוש עשרה מידות" היו אומרים סדר "סליחות" המיוחד ליום זה].

בשנות מגוריו של כ"ק מרן זצוק"ל בעיר ניו יורק רבתי, היה עורך סדר "תשליך" אצל שפת הנהר בגן הנודע בשם "פרוספקט פארק" שברובע "קרונהייטס" בברוקלין (באזור מגוריו). במהלך שנות מגוריו בארץ הקודש, בשנים הראשונות ערך סדר "תשליך" ליד בריכת המים שבגן העיר בסמיכות למקום מגוריו, ואלו בשנותיו האחרונות היה עורך סדר "תשליך" ליד אגם המים ב"פארק הלאומי" שבעיר רמת גן (שבו מצויים דגים לרוב).

(=בראדזין שבפולין, לא היה נוהג כ"ק מרן הגאון הקדוש אדמו"ר שמואל שלמה זצוק"ל באמירת "תשליך" כלל, כמנהג חריפי ותקיפי חסידי פולין מאז ומקדם, שמוצאם מבית מדרשה של קוצק ופשיסחה).

וכבר היה מעשה אצל שאר בשרו של הרבי, הרה"צ רבי עובדיה ליינער זצ"ל מחעלמא, שהיה בנו של הרב הקדוש רבי אברהם יהושע העשל זצ"ל מחעלמא, בנו של רבנו בעל ה"בית יעקב" זי"ע ואחיו של רבנו הקדוש בעל "אורחות חיים" זי"ע. רבי עובדיה נודע בין החסידים בחומרותיו היתירות שהיה נוהג בהן תדיר וברוב הידוריו ודקדוקיו במצוות, ומתוך כך היה אדוק בנפשו בכל המנהגים השונים [רבתינו זצלה"ה זי"ע, היו לפעמים שולחים אליו להזכיר חולה וכדומה, אף כי לא נהג באופן רשמי בגינוני אדמו"רות, רק בסוף ימיו התעטף באצטלת האדמו"רות בעיר מגוריו חעלמא].

רבי עובדיה ליינער, צדיק תמים היה כאמור, ונהג אפוא לדקדק באמירת סדר "תשליך" כבשאר מנהגיו שדקדק בהם.

כ"ק אדמו"ר מוהרא"י זצ"ל בסוד שיח לאחר סדר "תשליך" ביום י"ג מידות

והנה איתרע הדבר בימי כ"ק מרן אדמו"ר רבנו רש"ש זצלה"ה, כאשר באחד מימי "עשרת ימי תשובה" הגישו לפני הרבי כוס תה לשתייה ("א גלאז טעה"). הביט הרבי זיכרונו לברכה מעט בכוס, ותיכף דחהו מלפניו, בהפטירו בחריפות לשונו: "לא אוכל לשתות 'תה' זה, היות שמצויים בתוכו 'עובדיה'ם נ'עבירות'..." (= "עבירות" של רבי עובדיה קרובו, אשר "השליכן" כביכול לתוך מי הבאר שליחו ערך "תשליך", ומן הבאר הוא נשאבו המים שמהם הכינו הכוס תה לרבי..).

מיד עשתה לה השמועה כנפיים בין החסידים החריפים, כי הרבי מסרב לשתות ממי הבאר, על שום שמצויים בס כביכול "עבירות של עובדיה".. [שהיו כנראה 'תוצאה' מחומרותיו היתירות שסלסל בהן ותמיד חישב שטרם יצא ידי חובתו... שכן רבי עובדיה כאמור מוכר היה בתור "צדיק תמים" אמת, שמתפלל ולומד במשך רוב שעות היום, וכמעט שלא טעם כל טעם חטא מימיו...]. והדבר הפך אז 'לשיח' בין החסידים החריפים..

כ פ ר ו ת :

כ"ק מרן אדמו"ר מוהרא"י זצוק"ל, נהג מנהג עריכת "כפרות" בחצות ליל ערב יום הקדוש דווקא.

וכך היה מנהג עריכת ה"כפרות" אצל כ"ק מרן אדמו"ר זצוק"ל:

היו מביאים לביתו נאווה קודש עופות חיים מן האטליז כמניין בני הבית, תרנגולים לבנים עבור זכרים ותרנגולות לבנות עבור נקבות. סמוך לחצות ליל, היה מגיע השוחט, מוותיקי השוחטים אצל מרן הגר"י לנדא אב"ד בני ברק, וכ"ק אדמו"ר זצ"ל קידם פניו בסבר פנים מאירות. היה מקדים תמיד בשלום ובשלום בני משפחתו, וכן היה מתעניין אודות שעות מלאכתו בקודש בשחיטת הכפרות, בעידן ערב החג הקדוש.

לאחר מכן נטל כ"ק אדמו"ר זצ"ל בידו סכין של שחיטה, ובדקו באמצעות העברת אצבעו בצפרנו (= "אבישרא וטופרא" – כדין הגמרא במסכת חולין).

כ"ק מרן אדמו"ר זצ"ל בעת עריכת "מנהג כפרות" בביתו בליל ערב יום כיפור

סדר אמירת ה"כפרות" מדקדק היה כ"ק אדמו"ר זצ"ל לאומרו אחר שעת חצות דווקא (שאז "הרחמים גוברים" – כלשון בעל "מטה אפרים" בשם האריז"ל). סדר האמירה נערך בחיפזון, כשלאחר מכן נערכו לשחיטת הכפרות עצמן.

את ה"כפרות" שחטו בחצר שליד בניין בית המדרש – לאור הנר דווקא. לאחר השחיטה ושפיכת הדם, היה כ"ק מרן זצ"ל נוטל עפר מן האדמה בחופנו, מברך "על מצוות כיסוי דם בעפר" ומכסה הדם כדת וכדין. כמו כן היה עומד על כך שגם צאצאיו שייקיימו מצווה זו בידיהם, בזמן שחיטת הכפרות שלהם. בעת שחיטת הכפרות בכלל, היו נוכחים בשעת מעשה כל בני הבית שערכו סדר "כפרות".

אחר נפרד כ"ק מרן זצוק"ל מן ה"שוחט" ההולך לדרכו במלאכת הקודש, ומשאר בידיו תשלום בעין יפה עבור מלאכתו בקודש, תוך איחולים לבביים לו ולמשפחתו ובברכת "גמר חתימה טובה".

כ"ק מרן זצ"ל בעת קיום מצוות 'כיסוי הדם' לאחר שחיטת הכפרות

את העופות של ה"כפרות" נתנו בידי איש עני וירא שמים מעובדי בית המטבחים ("פְּלִיקֵר"), למען ימרוט שער הנוצות מן העופות אחר שחיטתן. כאשר עם גמר העבודה במקום (בשעה מאוחרת בליל ערב יום הקדוש), נטל הנ"ל "שכר מלאכה" בדמות חלק מן העופות השחוטים והממורטים לצורך החג, ואלו שאר העופות הומלחו לאלתר בבית כ"ק מרן אדמו"ר זצ"ל (בידי מחברתו בקודש הרבנית הצדקנית ע"ה, אלה העופות עלו על שולחן התמיד ונאכלו למחרת, בעת סעודת ערב יום הקדוש.

יצוין, כי במשך כשעה לפני סדר ה"כפרות" ועד לאחר שחיטתן, שרוי היה כ"ק מרן זצוק"ל בהתרגשות של מצווה, כאשר ערך בירוריו התכופים אודות הגעתו המיועדת של השוחט וכו' כדרכו והילוכו בקודש במיוחד בעסק המצוות של חג שהזמן גרמן.

(במשך שנות מגוריו של כ"ק מרן זצוק"ל בחוצה לארץ במדינת אמריקה – שימש אצלו כ"שוחט" בביתו נאווה קודש הרה"ג החסיד המפואר מוה"ר שלמה זאב (וואלף) צווייגנהפט זצ"ל מעיר סוסנובצה, מזקני ושרידי חשובי חסידי סוכטשוב, אשר שימש עוד בתור "שוחט" מוסמך אצל אבי כ"ק מרן זצ"ל ה"ה הגאון הקדוש מורנו רבי ישעיה

ענגלארד זצ"ל הי"ד הרב אב"ד סוסנובצה פולין, בשנות טרם החורבן. הרב הנ"ל היה מגדולי מקורבי כ"ק מרן זצ"ל, ומן המתפללים הקבועים בבית מדרשו "קהלת בית המדרש סוסנובצה" שברובע "קרונהייטס" שבברוקלין, ועליו בלבד סמך ידו מרן זצ"ל בכל ענייני שחיטת עופות במשך שנות מגוריו במדינת אמריקה. יהי זכרו ברוך).

AAAAAAAAAAAAAAAAAAAAAAAAAAAAAAAAAAAAAAAA

מ ע ש ה ר ב

מעניין "תשובה"

סיפר בקודשו כ"ק מרן הגאון הקדוש בעל "אורחות חיים" זי"ע:

רבנו הקדוש אדמו"ר הרבי ר' בונם מפשיסחא זצ"ל, טרם עיטורו בנזר תפארת הנהגת העדה, היה נוסע רבות לצורך ענייני מסחרו לעיר "דאנציג" שבמדינת אשכנז, שם עסק בין היתר ברפואת עיניו, שעליהן סבל לא עלינו במשך שנים רבות.

דרכו בקודש של הרה"ק מפשיסחה באותן השנים, הייתה הנהגה של סתר: התהלך במקומות אלו לבוש כאחד מסוחרי ארץ, עד כי לא הכירוהו בני המקום כאיש המעלה, וחשבוהו לאיש סוחר פשוט מן השורה. בתור שכזה, פעל ועשה רבות לקירוב נפשות ישראל הנידחים שבין תושבי מדינת אשכנז, נגועי "השכלה" הרפורמית ורחוקים מכל דבר מצווה, על ידי שהיה מתרועע עימם לעיתים מזומנות, תוך כדי נקיטת כל מיני תחבולות ואמצעים מתוחכמים כיד חכמתו הטובה עליו. כך לפי דרכו בקודש, היה הולך ומחדיר בהם הרהורי תשובה ויראת שמים, מבלי שהללו ירגישו בכך.

בין היתר, קבע לעצמו "מנהג" לשחק במשחק "שחמט" עם אנשי שיחו, יהודים מרוחקים ומתבוללים, כאשר תוך כדי ובמהלך ה"משחק", מפטיר היה הרבי בדברי כיבושין עטופים במליצות, שנפלטו מפיו כביכול "בדרך אגב", ובכך היה פועל להטות לבבם לטובה.

וכזו הייתה דרכו בקודש:

כאשר היה מבחין בעצמו או בשותפו ל"משחק", כי נקט "במהלך שגוי", אזי היה משמיע קולו כנגדו במנגינה נוגה וצובטת לב באמרו "אוי, כאשר נוקטים באיזה מהלך, צריך לדאוג שלא להגיע למצב שתתחרט אחר כך על עיקר המהלך!..." (ביידיש: "אז מען געהט אַ גאַנג [=בטרם מבצעים 'מהלך'], דאַרף מען זעהן, אַז עס זאָל נישט טהוען באַנגו" [=שלא תצטער על המהלך שביצעת]. והיו הדברים הללו עושים רושם בנפשו של איש שיחו, ונכנסים לתוך לבו.

והנה פעם אחת, ביקש הרבי ר' בונם זיכרונו לברכה לפעול באופן מיוחד, אצל איש שהיה שקוע בעוונות עד צוואר רחמנא לצלן – לעורר ליבו לתשובה.

מה עשה??

הסב רבי בונים לשולחן עם האיש, סוחר מגושם – לשחק עמו במשחק ה"שחמט".

והנה, במהלך המשחק, נקט הרבי ר' בונם במכוון במהלך שגוי ומופרך, חסר כל היגיון. שותפו למשחק, הסוחר, "שלף" כמובן תיכף 'כלי' משלו כדי 'להכריע' את רבי בונים במהלך של "מט" – אלא שאז "עמד על נפשו" רבי בונים וטען, כי טעות של היסח הדעת הייתה זו מצדו, וכי יואיל הלה "לוותר" לו, בכך שיסכים להחזרת המהלך השגוי.

ניאות הסוחר, והסכים מתוך 'נדיבות לב' להשבת המהלך. אלא שלא ארכו הרגעים, והנה שוב מבצע הרבי שגיאה גסה נוספת, המנוגדת אף היא לשכל הישר ולחוקי המשחק. וכאשר נייער הסוחר בעקבות "מהלך" זה ואמר להכריע את המשחק, ניסה הרבי לעמוד על נפשו, בהתחננו אליו כביכול: "במטותא ממך, וותר לי אך בזאת הפעם, והנח לי לתקן את המהלך!"

השיב לו הסוחר:

"בפעם הזאת, כבר אינני יכול לוותר לך! שכך זאת לך פעם שנייה שהנך מגיש בקשה כזו במהלך המשחק. בפעם הראשונה עוד הסכמתי לוותר לך, למרות שגם אז לא הייתי חייב בכך. אולם כעת, לאחר שזו כבר פעם שנייה, אזי "עד כאן!!" פְּעַמַּיִם – אין מוותרים!!

באותה שעה פנה הרבי ר' בונם, והפטיר באוזניו של אותו סוחר בקול מייסר ומוכיח:

"אוי ואבוי לו לאדם, אשר הרחיק לכת בדרכו הנלווה כדי כך – עד כי אפילו תחינותיו להניחו לחזור למוטב, מושבות ריקם!"...

והיו הדברים הללו מחלחלים בקרב ליבו של האיש כארס של עכנאי, שכך תפס כי אליו בעצם מכוונים כל הדברים הללו. במר לבו ביקש מהרבי כי יעזרו לשוב לדרך הישר – ונעשה לאחר מכן "בעל תשובה" גמור!

(על פי ספר "דור ישרים" מאת הרב ר' חיים שמחה ליינער זצ"ל מלודמיר, אשר שמע בעצמו את סיפור המעשה מפי קודשו של דודו רבנו הקדוש מרן בעל "אורחות חיים" זצ"ל)

%%%%%%%%%

ברכת

גמר חתימה טובה !

שנה טובה ומבורכת!

שבת שלום ומבורך !

כל הזכויות שמורות

להוצאת "תפארת ראדזין"

הדפסת הגיליון הנוכחי

לעילוי נשמת הרבנית הצדקנית בת קדושים

מרת אסתר פרומעט ענגלארד ע"ה

מעיר סאסנאווצא פולין

[אמו של כ"ק מרן אדמו"ר מוהרא"י זצוק"ל]

בת כ"ק הגה"ק רבי נתן נחום הכהן זצוק"ל מקרימילוב-ראדומסק

ואשת הגאון החסיד רבי ישעיה ענגלארד זצ"ל הי"ד

רב אבר"ק סאסנאווצא פולין

נפטרה ביום ו' תשרי תרצ"ח

והובלה לקבורה בעיר סאסנאווצא ושם מנו"כ

ת. נ. צ. ב. ה.